

Ulkom. osuustoim.
yleistä

Pellervo-Seura

6086

V,

Esko Hakkila

Yksilön merkitys osuustoiminta- liikkeessä

Eripainos
Suomen Osuustoimintalehden
9-10 n:osta 1929

Yksilön merkitys osuustoimintaliikkeessä.

I.

Onko yksilön toiminnalla, hänen työllään ja ponnistuksillaan mitään merkitystä kehityksen kulkuun? Eikö hän ole merkityksetön tekijä laajojen kansankerrosten yhteisvoimien rinnalla, jotka näyttävät ratkaisevasti vaikuttavan kehitykseen ja joiden rinnalla suurimpienkin yksilöiden vaikutus näyttää häviävän jokseenkin olemattomiin? Voiko yksilö yleensä mitään vaikuttaa kehityksen muodostumiseen?

Nämä epäilevät kysymykset nousevat mieleen varsinkin kansojen elämän levottomina murroskausina, jolloin kehitykseen kauan vaikuttamaan pyrkineet, patoutuneet voimat pääsevät vapaasti purkautumaan, jolloin laajat kansankerrokset liikehtiessään raskaan hyökyaallon tavoin pyyhkäävät tieltään valtaistumia, vuossataisia lakeja ja laitoksia, lyhyesti: kaikkea sellaista, mitä on totuttu pitämään lujana ja järkkymättömänä. Tällaisina levottomina murroskausina näyttää suurien yhteisvoimien vaikutus niin valtavan suurenmoiselta ja selvältä, yksilön merkitys sitävastoin niin häviävän mitättömältä ja vähäiseltä, että pakostakin tulee mielessään kysyneeksi, eikö yksilön ole aivan toivotonta koettaa vaikuttaa asiain menoon, eikö hänen ole turhaa potkia yhteisvoimien tutkainta vastaan?

Myönnettävä onkin, että uudenaikainen, kriittinen historiantutkimus on antanut tuntevan kolauksen vanhalle, kansanomaisen naiville historiankäsitelykselle, jonka mukaan mahtavat yksilöt — voittoisat sotapäälliköt, suuret valtiomiehet, keisarit ja kuninkaat — ensi sijassa ohjaavat kehityksen kulkua. Tämä n. s. *individualistinen historiankäsitelys*, jonka kannattajat yliarvioidessaan yksilön merkitystä historiassa ovat jättäneet huomioonottamatta tahi ainakin osoittaneet aivan liian vähäistä huomiota kehitykseen vaikuttavien, laajojen kansankerrosten yhteisvoimien merkitykseen, on suurelta osalta saanut väistyä syrjään n. s. *kollektivistisen historiankäsitelyksen* tieltä. Jälkimmäisen mukaan kollektivistiset eli yhteisvoimat, laajojen kansankerrosten yhteiset olot, tarpeet ja harrastukset, määräävät pääasiassa kehityksen peruspiirteet. Yksilön merkitys ja suuruus riippuu tämän käsityskannan mukaan oikeastaan vain siitä, osaako hän ja missä määrin ottaa

tällaisia yhteisvoimia palvelukseensa ja ohjata niiden kulkua tahi, jyrkimpien kollektivistien sanontaa käyttääksemme, osaako hän ja missä määrin asettua tällaisten yhteisvoimien palvelukseen ja kulkea niiden ohjaamana.

Samoin kuin individualistisen historiankäsityksen kannattajat ovat eksyneet liiaksi painostamaan yksilön merkitystä kehitykseen vaikuttavien yhteisvoimien kustannuksella, samoin ovat kollektivistisen suunnan miehet taitaessaan peistä tämän ajatuskannan puolesta usein hairuhtuneet päinvastaiseen yksipuolisuuteen. Monet heistä ovat näet kokonaan kieltäneet yksilöiltä kaiken vaikutuksen kehityksen kulkuun. Tyypillisenä esimerkkinä äärimmäisistä kollektivistista mainittakoon ranskalainen historioitsija *L. Bordeau*, joka yksilön merkitystä väheksyessään m. m. väittää, että jos kuolettava luoti olisi kohdannut Napoleon Bonaparten Toulonin edustalla, kun hän vielä oli uransa alussa, niin olisi »joku toinen» astunut hänen tilalleen ja suorittanut samantapaiset teot kuin hänkin, joten Europan historia 18:nneen vuosisadan lopussa ja 19:nneen vuosisadan alussa olisi kaikesta huolimatta muodostunut pääasiallisesti samanlaiseksi.¹⁾

Tällaisiin äärimmäisten kollektivistien väitteisiin soveltuvat Henrik Ibsenin sanat: »totuus mennen yli määrän saarnaa viisauden on väärän». Ei ole, äskeiseen esimerkkiin palataksemme, historiallisesti todennäköistä, että jos Napoleon olisi uransa alussa kaatunut, »joku toinen» olisi suorittanut hänen maailmaamullistavat tekonsa, vaan päinvastoin on sangen luultavaa, että Europan historia mainittuna aikana olisi muodostunut ehkä hyvinkin toisenlaiseksi ilman Napoleonin esiintymistä. Maltillisemmat kollektivistit, esim. saksalainen historioitsija *K. Lamprecht*, eivät kokonaan kielläkään suurten yksilöiden merkitystä, vaan päinvastoin selittävät, että yhteisvoimat ja yksilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja yhdessä aikaansaavat historiallisen kehityksen, joskin he panevat pääpainon kollektivistisiin voimiin. Voitaneenkin sanoa, että kumpaisenkin edellä mainitun historiankäsityksen kannattajat nykyisin jo yleisesti myöntänevät, että historialliseen kehitykseen vaikuttavat *sekä* yhteisvoimat, laajojen kansankerrosten ja väestöryhmien yhteiset olot, tarpeet ja harrastukset, *että* myöskin yksilöt, jotka antautuvat näiden yhteisvoimain palvelukseen. Individualistisen historiankäsityksen kannattajat panevat vain pääpainon yksilön merkitykseen, kollektivistit taas yhteisvoimiin.

Mutta joskin siis on todettava, että historiallisen kehityksen aikaansaavat yhteisvoimat ja yksilöt vuorovaikutuksessa keskenään, herää kysymys, mikä merkitys on yhteisvoimilla, mikä yksilöillä kehityksen muodostajina? Millä

¹⁾ Ks. *Arvi Grotenfelt*, Yksilön merkitys historiassa, J. V. Snellmanin muistoksi toimitetussa Valvojan juhlaulkaisussa, siv. 37.

tavalla toimien yksilö voi asiain menoon puuttua siten, että hänen on katsottava vaikuttaneen historialliseen kehitykseen?

Alussa huomautimme, että varsinkin melskeisinä murroskausina, jolloin laajat kansankerrokset tai väestöryhmät liikehtivät, joukkovoimien vaikutus ja merkitys kehityksen kulkuun on niin silmiinpistävän ilmeinen, että aluksi tulee epäillen kysyneeksi, jääkö yksilölle tällöin enää mitään merkitystä. Mutta juuri tällöin huomaa historiallisen kehityksen tarkkaaja selvimmin, että yksilöllä voi olla suuri, kenties aivan ratkaiseva merkitys kehityksen muodostumiseen. Hän näet saattaa, hyväkseen käyttäen toteutumaan pyrkivien, useasti vielä aivan epämääräisten joukkovoimien vaikutusta, temmata asiain johdon käsiinsä ja toteuttaa useasta eri kehitysmahdollisuudesta, jollaisia tuollaisen kriittiseen hetkeen sisältyy lukemattomia, sen, jota hän on ryhtynyt ajamaan.

Voimakkainkaan yksilö ei paljoa voi aikaansaada, ellei hän ole niin sanoaksemme liitossa ajassa ehkä vielä epämääräisinä liikehtivien, ilmaisumuotoaan etsivien yhteisvoimien kanssa. Nämä yhteisvoimat ja -olot ovat siis kaiken historiallisen toiminnan edellytyksinä, joiden asettamissa puitteissa mahtavimpienkin yksilöiden on pakko toimia. »Ainoastaan aatteiden valtakunnassa yksilö voi vapaasti, yksinvaltiaana muodostella maailmaa omien ihanteitensa mukaan; todellisuuden ankarassa maailmassa ei valtavinkaan henki kykene mihinkään, jolleivät tarpeelliset yleiset edellytykset ole olemassa ja jollei aika ole vastaanottavainen hänen harrastuksilleen.»¹⁾ Mutta kun sitten »aika on täytetty» ja kansakunnan elämässä kohtalonhetki lyö, kun suuria muutoksia sen elämänvaiheissa ja oloissa kehityksen pakosta täytyy tapahtua tahi ainakin voi tapahtua, kun kansakunta on ikäänkuin tienristeyksessä, josta haarautuu teitä moneen suuntaan, näemme, mitä voimakas, suuri yksilö voi aikaansaada. Juuri hänestä näet tällöin suureksi osaksiriippuu, mitä tietä kansakunta lähtee kulkemaan, mikä monista eri kehitysmahdollisuuksista sen vastaisessa elämässä pääsee toteutumaan. Siten suuri yksilö voi tekoineen ja laiminlyönteineen, ansioineen ja puutteineen vaikuttaa varsin huomattavasti seuraavan ajan kehitykseen.

Että yhteisvoimain ja yksilöiden vuorovaikutus edellä lyhyesti viitatuin tavoin aikaansaa historiallisen kehityksen, ilmenee selvästi, jos lähemmin tarkastamme historian merkkimiesten elämää ja vaikutusta. Napoleon, johon edellä on viitattu, ei mitenkään olisi voinut niin huomattavasti vaikuttaa Euroopan historiaan 18:nneen vuosisadan lopussa ja seuraavan alussa kuin hän todella vaikutti, ellei Ranskan vallankumouksen mahtava kansanliike olisi häntä kantanut ikäänkuin harteillaan ja siten muodostanut hänen toi-

¹⁾ *Arvi Grottenfelt, m. t., siv. 40.*

minnalleen välttämättömiä edellytyksiä. Mutta Ranskan vallankumous ja sen vaikutukset eivät toiselta puolen olisi kaiken todennäköisyyden mukaan lähestulkoonkaan muodostuneet sellaisiksi, jollaisina ne tunnumme, ellei Napoleonin olisi ollut. Hänen suuren vaikutuksensa salaisuus on — paitsi mieskohtaisessa lahjakkuudessa ja tarmossa, joita ilman hänen maailmamuullistava toimintansa ei ole selitettävissä — siinä, että hän osasi asettaa mahtavan kansanliikkeen palvelemaan omia tarkoituksiaan, jotka suureksi osaksi olivat, sen pahempi, puhtaasti itsekkäitä.

Samoin on J. V. Snellmannin vaikutus selitettävissä, ottaaksemme esi-merkin oman maamme historiasta. Vaikka Snellman olikin historiamme mah-tavin, suurpiirteisin persoonallisuus viime vuosisadalla, ei hänenkään hengen-lahjoillaan ja tarmollaan olisi voitu suorittaa sitä vuossataista jättäilaistytöä, joka on hänen ikuisena kunnianaan, ellei «aika» olisi ollut «täytetty» hänen esiintymiselleen. Ajatus suomalaisen kansallishengen herättämisestä ja suo-malaisen kansallisuuden kehittämisestä pyrki olosuhteiden pakosta väkisin-kin ilmenemään, joten on todennäköistä, että «joku toinen» olisi tullut esi-tämään samansuuntaisia vaatimuksia kuin Snellmannin, ellei häntä olisi ollut, kuten teki jo 1820-luvulla A. I. Arvidsson. Mutta jos tämä «joku toinen» olisi esiintynyt Snellmannin sijasta, ei liene epäilystäkään, ettei suomalaisuu-den liike olisi läheskään yhtä nopeasti ja voimakkaasti kehittynyt kuin Snell-manin johtamana, sillä tarvittiin todellakin Juhana Vilhelm Snellmannin terävä äly, taisteluinto, kaukonäköisyys ja launistumaton tarmo luomaan ne kestävät perusteet, joille suvereeninen Suomen valtakunta on saattanut ra-kentua.

Viime vuosikymmenen historia — esim. Venäjällä ja Italiassa — osoittaa sekin silmiinpistävästi, mitä merkitsevät yhteisvoimat, mitä yksilöt historial-lisen kehityksen muodostajina. Ken voisikaan kieltää näiden maiden viime vuosikymmenen historian tarjoamat esimerkit silmäinsä edessä, että kehityk-sen vaikuttavat niin hyvin yhteisvoimat kuin yksilötkin ja että nämä yh-dessä, vuorovaikutuksessa keskenään aikaansaavat sen, mitä kutsumme his-torian kuluksi.

II.

Yhteisvoimat ja yksilöt vuorovaikutuksessa keskenään aikaansaavat kai-ken inhimillisen kehityksen niin hyvin valtiollisella, uskonnollisella ja sivi-syksellisellä kuin yhteiskunnallisella ja taloudellisellakin alalla. Kaikki to-della elinvoimaiset ja kansakunnan elämässä merkitykselliset uudet valtiol-liset ryhmitykset, uskonnolliset suunnat, sivistykselliset virtaukset samoin kuin yhteiskunnalliset uudistukset ja taloudelliset muutokset edellyttävät, ilmaan-tuakseen ja kehittyäkseen eläväksi voimaksi kansakunnan elämässä, että

laajat kansankerrokset ja väestöryhmät niitä kipeästi kaipaavat ja tarvitsevat ja että aika siis on vastaanottavainen niiden ilmaantumiselle. Muttei mikään uusi aate tai liike, olipa se miten tarpeellinen ja ajanvaatima tahansa, voi päästä toteutumaan, ellei ole tuon aatteen tai liikkeen palvelukseen antautuneita yksilöitä, jotka sen elämässä toteuttavat.

Nykyaikainen osuustoimintaliike on pitkäaikaisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen tulos. Se on luonnollinen seuraus ja välttämätön vastavaikutus niiden taloudellisten ja yhteiskunnallisten olojen johdosta, jotka viime vuosisadan alkupuoliskolla olivat saattaneet työväenjoukot ja yleensä kansan vähäväkisemmät ainekset Europan suurissa sivistysmaissa suureen taloudelliseen kurjuuteen, yhteiskunnalliseen avuttomuuteen ja henkiseen pimeyteen. Rajaton vapaa kilpailu oli tosin kohottanut kaupan ja teollisuuden samoin kuin liike-elämän yleensäkin ennen aavistamattomaan kukoistukseen, mutta se oli samalla, edistämällä pääomainsaantamista muuttamien harvojen käsiin, orjuuttanut vähäväkisten suuren joukon tämän pääoman alle ja syössyt sen entistä suurempaan kurjuuteen. Mutta viime vuosisadan teknillinen, kaupallinen ja teollinen edistys oli omansa saattamaan myöskin maatalouden monissa Europan maissa vaikeaan ahdinkotilaan. Nopeat kulkuneuvot tekivät mahdolliseksi maataloustuotteiden kuljettamisen valtamereentakaisista maista polkien hinnat Europan markkinoilla, työväki tulvi teollisuuskeskuksiin, syntyi varsinkin maataloudelle epäedullisia kauppatapoja j. n. e. Kaikesta tästä oli seurauksena, että myöskin maaseudun väestö oli painumassa taloudelliseen ahdinkoon. Pieneläjät niin hyvin kaupungeissa kuin maaseudullakin etsivät pelastusta tukalasta asemastaan ja he löysivät sen osuustoimintaliikkeestä, jota saksalainen historioitsija *Gierke* sattuvasti nimittääkin vähävaraisten kansanluokkain »häätävarjelukseksi» pääomayritysten ylivaltaa vastaan. Aika oli jälleen täytetty: syntyi uusi taloudellinen, yhteiskunnallinen ja sivistyksellinen kansanliike, merkillisiä, mitä viime vuosisadan historia tuntee.

Kun aika näin on kypsynyt vastaanottamaan uuden aatteen, ilmaantuu lämminsydämisiiä, toimintatarmoisia miehiä, voimakkaita yksilöitä, jotka sen toteuttavat käytännöllisessä elämässä. Suuret yksilöt joutuvat hedelmälliseen kosketukseen ja vuorovaikutukseen ajassa epämääräisinä liikehtivien, toteutumaan pyrkivien yhteisvoimien kanssa ohjaten ja johtaen niitä löytämään oikeat muodot ja menettelytavat. Englannissa, osuustoiminta-aatteen varsinaisessa kotimaassa, rikas tehtaanomistaja *Robert Owen* ryhtyy viime vuosisadan alussa viittomaan työväelle tietä onnellisempaan tulevaisuuteen vetoamalla heidän yhteistoimintaansa ja toistensa keskinäiseen auttamiseen ja tukemiseen. Hänen suunnitelmissaan on vielä paljon epäkypsää haaveilua, joka ei voi toteutua, mutta hän on kuitenkin tehtävänsä suorittanut »huu-

F. W. Raiffeisen.

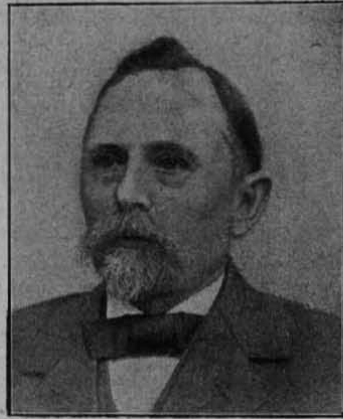
Hermann Schulze-Delitzsch.

tavanäänenä korvessa». Hänen henkensä, keskinäisen avun ja ihmisrakkauden henki, on jäänyt elämään ja vaikuttamaan. Selvänäköinen brightonilainen lääkäri *William King* luo osuuskauppaliikkeelle järjestysmuodon ja viittoilee sille kehityssuunnan, jota seuraten se on kulkenut kautta maailman voitosta voittoon.

Samoihin aikoihin kuin kulutusosuustoiminta pääsee vakiintumaan Englannissa, esiintyy Saksassa kaksi osuustoimintaliikkeen suuriniestä *Hermann Schulze-Delitzsch* ja *Friedrich Wilhelm Raiffeisen*, jotka luovat vähävaraisille soveltuvan osuustoiminnallisen pankkilaitoksen, osuuskassan, edellinen etupäässä käsityöläisiä, jälkimmäinen maanviljelijöitä varten. Näidenkin miesten elämäntyön tarkastelu osoittaa selvästi, mitä yksilö merkitsee osuustoimintaliikkeessä, siksi selvästi on kumpainenkin heistä painanut henkensä leiman ja koko maailmankatsomuksensa perustamaansa osuuskassaliikkeeseen. Schulze-Delitzsch, joka omaksui aikansa vallitsevan vapaamielisen yhteiskuntataloudellisen ajatussuunnan, loi tässä hengessä muodot osuuskassoilleen. Niiden toiminnan hän pohjasi kauttaaltaan puhtaille liikeperiaatteille. Sitävastoin Raiffeisenin koko elämänkatsomus oli vieras liberalismiin opeille. Hän pyrki uudistamaan ja parantamaan yhteiskunnallisia oloja elävän kristillisyyden, lähimmäisenrakkauden ja itsuehruutuvaisuuden pohjalla. Perustamiensa osuuskassojenkin rakenteen hän suunnitteli sellaiseksi, ettei niiden piirissä omanvoitonpyynti pääsisi ensinkään ilmaantumaan. — Perustajainsa erilaisesta taloudellisesta ajatussuunnasta ja koko maailmankatsomuksesta johtuen eroaa schulze-delitzschiläinen osuuskassaliike vielä tänäkin päivänä melkoisesti raiffeiseniläisestä periaatteisiinsa ja toimintatapoihinsa nähden.

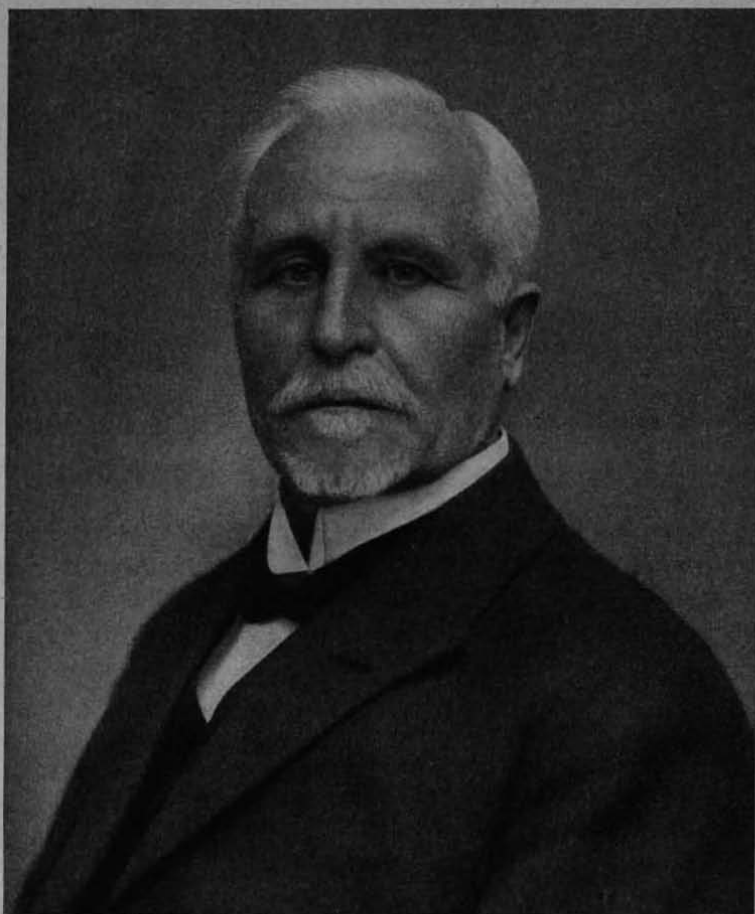
Charles Gide.

Severin Jörgensen.

Ja luomme katseemme mihin maahan tahansa, jossa osuustoimintaliike on päässyt kotiutumaan tahi jokin sen haara nousemaan erityiseen kukoistukseen, huomaamme, että kaikkialla on ollut lähimmäisenrakkauden elähdyttämiä, toimintatarmoisia yksilöitä, jotka kukin maassaan ovat tehneet unohtumattomia palveluksia osuustoimintaliikelle. Mainittakoon esimerkkinä unkarilainen kreivi *Alexander Károlyi*, maansa osuustoimintaliikkeen luoja ja suuri isänmaanystävä ja valtiomies, sekä ranskalainen *Charles Gide*, nerokas osuustoimintateoreetikko ja loistava puhuja, joka monissa tutkimuksissaan ja puheissaan on terävästi ja lennokkaasti käsitellyt osuustoimintaliikettä ja jonka vaikutus ulottuu kauas oman maansa rajojen ulkopuolelle. Tanskasta, osuustoimintaliikkeen mallinaasta, mainittakoon vielä jaloluontoinen ja uhrautuvainen pastori *Hans Kristian Sonne*, maansa osuustoimintaliikkeen alkuunpanija. Ja kertomus *Severin Jörgensenistä*, hyvinvoivasta tanskalaisesta kauppiasta, joka, tultuaan vakuutetuksi osuustoimintaliikkeen siunauksellisesta vaikutuksesta, hävitti oman kauppansa ja perusti tilalle osuuskaupan luoden pohjan Tanskan voimakkaalle osuuskauppaliikkeelle, kuulostaa evankeliumin kertomukselta rikkaasta miehestä, joka Kristuksen sanojen satuttamana meni pois ja jakoi omaisuutensa köyhille.

Mutta meidän ei ole tarvis mennä merta edemmäksi kalaan osoittaaksemme, mitä yksilö merkitsee osuustoimintaliikkeessä. Oman maamme osuustoimintaliikkeen historia tarjoaa tässä kohden esimerkin, jota parempaa jääväämättömässä todistusvoimaisuudessa on turhaa ulkomailta hakea. Suomen osuustoimintaliikkeen synty ja kehitys, sen taistelut ja voitot ovat niin lähtemättömästi liittyneet professori *Hannes Gebhardin* elämäntyöhön, että näitä

Professori Hannes Gebhard.

kahta on mahdotonta toisistaan erottaa. Professori Gebhard on siinä määrin ollut osuustoimintaliikkeemme sieluna ja keskuksena, hän on siinä määrin painanut osuustoimintaliikkeeseemme oman henkensä leiman, että osuustoimintaliikkeemme historia on suureksi osaksi hänen elämäntyönsä historiaa.

Aika oli tosin «täytetty» silloinkin, kun Hannes Gebhard vuosisatain vaihteessa astui historialliseen tehtäväänsä herättämään yhteiskunnan vähä-
väkisiä tajuamaan ja hyväkseen käyttämään omanavun ja yhteenliittymisen
voimakasta asetta, nostamaan ja luomaan itsenäistä, taloudellisesti vaurasta
ja henkisesti valpasta talonpoikais- ja pienviljelijäluokkaa, lyhyesti: uudista-
maan ja parantamaan maaseudun yhteiskunnallisia oloja. Aika oli ankara.

Oli koottava pienen kansan kaikki voimat torjumaan niitä maamme ja kansamme olemassaolon perusteita vastaan tähdättyjä iskuja, joista helmikuun manifesti oli ensimmäinen turinantuoja. Kansan laajat kerrokset oli herätettävä tajuamaan oma merkityksensä ja arvonsa, haluamaan ja luomaan itselleen ja sen kautta koko yhteiskunnalle parempia oloja. Tämän päämäärän saavuttamiseksi antoi Hannes Gebhard Suomen kansan käteen oikean asean oikealla hetkellä: osuustoimintaliikkeen. Hän perusti lokakuun 2 päivänä 1899 erityisen järjestön, Pellervo-Seuran, maamme osuustoimintaliikettä herättämään, vaalimaan ja ajamaan. On selvää, että professori Gebhardista itsestään tuli Pellervo-Seuran sielu ja että hänen uranuurtava työnsä maamme osuustoimintaliikkeen hyväksi mitä läheisimmin liittyy Pellervo-Seuran toimintaan. On aivan oikein huomautettu, että harvoin liittyy kaksi nimeä niin läheisesti yhteen kuin Hannes Gebhard ja Pellervo-Seura ja että harvoin on yksi mies siinä määrin valanut oman henkensä ja painanut oman leimansa suureen yhteiskunnalliseen ja isänmaalliseen liikkeeseen kuin professori Gebhard Suomen osuustoimintaliikkeeseen.

Hannes Gebhardin työ on ollut, kuten *Onni Karhunen* on oikein huomautanut, «sekä historiallisesti että luonteeltaan ja yleiseltä kantavuudeltaan niiden suurten Suomen miesten työn jatkoa ja täydennystä, jotka antoivat leimansa Suomen henkisen suuruuden ajalle ja jotka panivat alulle kansalliset ja valtiolliset pyrkimykset maassamme. Professori Gebhardin elämäntyön tarkoituksena on ollut viedä se herätystyö, joka sitä ennen oli kohdannut pääasiassa vain yhteiskunnan huippuja, sen varakkaampia kerroksia, yhä syvemmälle, nostaa ne suuret joukot, jotka ennen olivat olleet kehityksestä ja vaikutuksesta syrjässä, yhteiskunnalliseen tietoisuuteen sekä taloudelliseen ja henkiseen edistystyöhön.»

Voidaan huomauttaa, että »joku toinen» olisi tuonut osuustoimintaliikkeen maahamme ja esittänyt samansuuntaisia vaatimuksia maaseudun yhteiskunnallisten olojen parantamiseksi kuin Hannes Gebhardkin, ellei häntä olisi ollut. Sangen todennäköistä. Mutta varmaa on, että Suomen osuustoimintaliike ei olisi sitä mitä se tänä päivänä on ilman Hannes Gebhardia. Samoin kuin on J. V. Snellmanin ansiota, että suomalaisuuden liike paisui maassamme suhteellisen lyhyessä ajassa valtiolliseksi, kansalliseksi ja sivistykselliseksi voimaksi, jota ilman maamme itsenäisyyttäkään ei hevin voitane ajatella, samoin jää Hannes Gebhardin ikuiseksi ansioksi se, että osuustoimintaliike maassamme yhdellä iskulla paisui mahtavaksi yhteiskunnalliseksi ja isänmaalliseksi kansanliikkeeksi ja että se, vastukset ja vaikeudet voittaen, tähän päivään saakka on pystynyt kulkemaan voitosta voittoon. Samoin kuin J. V. Snellmannin on Hannes Gebhardinkin elämäntyö ponnistuksiltaan, tuloksiltaan ja yleiseltä kantavuudeltaan ollut jättäjästyö.

Hannes Gebhardin ja muiden edellä mainittujen osuustoimintaliikkeen merkkimiesten elämäntyötä ja saavutuksia ajatellessa palautuvat mieleen *Hans Müllerin* sanat: »Ei ole pelkkä sattuma, että näemme kaikissa maissa osuustoimintaliikkeen alkuunpanijoina miehiä, jotka mielenjaloudessa, ihmisrakkautensa antamassa voimassa ja järkähtämättömässä uskossaan totuuden ja oikeuden valtaan ovat muita etevämpiä, täyttäen mieleemme kunnioituksen ja ihailun tunteilla. Tällaiset henkilöt ovat sanan täydessä merkityksessä sankareita, miehiä, jotka uljaina uivat vasten virtaa ja täynnä luottamusta kaitselmukseen käyvät pää pystyssä kohden suurimpiakin vaikeuksia ja vastuksia, tietoisina siitä, että heidän kohtalokseen on tullut uhrautua lähimmäistensä hyväksi. Juuri tällaiset sankarit ovat luoneet koko osuustoimintaliikkeen, tehneet sen suureksi ja mahtavaksi.»

III.

Monet ovat kutsutut, mutta harvat ovat valitut.

Monet ovat kutsutut osuustoimintaliikkeenkin palvelukseen, mutta vain ani harva heistä on valittu suorittamaan voimatekoja, nostamaan aineellisessa ahdistuksessa ja henkisessä pimeydessä eläviä, sorrettuja kansanluokkia valoon ja vapauteen, kohottamaan koko kansaa suurempaan aineelliseen vaurauteen, henkiseen valppauteen, kaikinpuoliseen hyvinvointiin. Vain ani harva armoitettu — kuten edellä mainitut osuustoimintaliikkeen merkkimiehet — on valittu suorittamaan suurtoita, joiden tekijää koko kansakunta siunaa suurena hyvän tekijänään ja joiden nimi lähtemättömästi piirtyy kansakunnan ja koko ihmiskunnan aikakirjoihin.

Tällaisten suurmiesten merkitys osuustoimintaliikkeessä on niin ilmeinen, heidän suorittamansa työn tulokset niin näkyvät ja eittämättömät, että on vaikeata ajatella koko osuustoimintaliikettä ilman heidän elämäntyötään. Toisin on asia, mitä tulee niihin osuustoimintaliikkeen satoihin ja tuhansiin hiljaisiin työntekijöihin, jotka elämänsä ahertavat tämän liikkeen palveluksessa tehden maailman silmiltä usein näkymätöntä työtä, samoin kuin niihinkin tuhansiin ja satoihintuhansiin osuuskunnan jäseniin ja käyttäjiin nähden, jotka jatkuvasti joutuvat tekemisiin osuuskuntansa kanssa. Onko tällaisilla osuustoimintavainion hiljaisilla työntekijöillä ja yksityisillä osuuskunnan jäsenillä mitään merkitystä sellaisessa valtavassa joukkoliikkeessä, jollainen osuustoimintaliike pohjaltaan on? Voivatko he mitään vaikuttaa osuuskuntansa menestymiseen?

Pintapuolisesti katsoen voikin näyttää siltä, ettei yksilö osuuskuntansa keskuudessa paljoa merkitse ja ettei hän sanottavasti voi vaikuttaa sen menestymiseen. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Vaikka osuuskunnan toiminta onkin joukkojen yhteistoimintaa, on osuuskunnan menestyminen kuitenkin

mitä läheisimmin riippuvainen siitä, ovatko sen johtomiehet ja toimihenkilöt tehtävänsä tasalla. Ellei näin ole asianlaita, ellei osuuskunnalla ole johtomiehiä ja toimihenkilöitä, jotka elävän osuustoimintahengen läpitunkemina omistavat työnsä ja harrastuksensa osuuskuntansa ja sen jäsenistön hyväksi, puuttuu osuuskunnalta menestymisen edellytykset. Yksilöllä voi siis olla suuri, jopa aivan ratkaiseva merkitys osuuskuntansa menestymiseen.

Edellä on jo huomautettu, miten kaikissa maissa osuustoimintaliikkeen alkuunpanijoina tavataan miehiä, jotka mielen jaloudessa, ihmisrakkautensa antamissa työvoimissa ja järkähtämättömässä uskossaan totuuden ja oikeuden valtaan ovat olleet muita etevämpiä ja miten he juuri näillä luonteensa avuilla ovat kyenneet viemään osuustoimintaliikkeen voittoon. Näitä samoja ominaisuuksia, halua palvella lähimmäisiä, siveellistä ryhtiä, vilpittöntä uhrimieltä, vaaditaan paikallisten osuuskuntainkin johtomiehiltä. «Siellä, missä paikallinen osuuskunta voi saada ainakin yhden siveellisesti kunnollisen johtomiehen, jolla on riittävästi vaikutusvaltaa, siellä — huomauttaa *Hannes Gebhard* — osuuskunta voi menestyä. Mutta jos näin ei käy ja osuuskunta päinvastoin joutuu omanvoitonpyytäjän, keinottelijan ja heikkoluontoisen henkilön johdettavaksi, silloin osuuskunnan menestyminen on mahdoton». Osuuskunnan johtomiehistä ja toimihenkilöistä eli siis muutamista harvoista yksilöistä riippuu aivan oleellisesti osuuskunnan menestyminen. Yksi ainoa osuuskunnan johtomies, jolla on palava halu palvella ja auttaa lähimmäisiään, siveellistä ryhtiä, lannistumatonta tarmoa ja käytännöllistä älyä tehtävänsä suorittamisessa, voi saada uskomattoman paljon aikaan. Hänestä voi tulla osuuskuntansa liikkeellepaneva ja koossapitävä voima, jonka merkitys osuuskunnan menestymiseen on eittämätön. Jokapäiväinen kokemus antaa paljonpuhuvia esimerkkejä ja jääväämättömiä todistuksia siitä, mitä merkitsee yksi ainoa osuuskassan kirjanpitäjä, osuusmeijerin isännöitsijä, osuuskaupan liikkeenhoitaja tai muu osuuskunnan toimihenkilö, jolla on sydäntä, päätä ja tahtoa uhrautua lähimmäistensä palvelukseen, osuuskuntansa menestymiseen. Hänen merkityksensä on tässä suhteessa niin ilmeinen ja selvä, ettei sitä kukaan voi kieltää.

Mutta joskin siis osuuskunnan johtomiehellä ja toimihenkilöllä voi olla suuri, jopa aivan ratkaiseva merkitys osuuskuntansa asioihin, herää kysymys, onko yksityisellä osuuskunnan jäsenellä, joka ei ole osuuskunnan johtomies eikä toimihenkilökään, mitään merkitystä osuuskunnan menestymiseen? Voivatko ne sadat ja tuhannet osuuskunnan jäsenet, jotka päivittäin joutuvat osuuskuntansa kanssa kosketuksiin, yksilöinä mitään vaikuttaa osuuskuntansa kehitykseen? Mikä merkitys heillä on osuustoimintaliikkeessä?

Otan osuustoimintaliikkeen historiasta esimerkin, joka osoittaa kaunopuheisesti ja vastaansanomattomasti, mitä merkitsee osuuskunnan menes-

Rochdalen kunnan tienraivaajia.

tymiseen se, että sen jäseninä on sellaisia henkilöitä, joita elähdyttää voimakas osuustoimintahenki ja jotka toiminnassaan tinkimättä toteuttavat puhtaita osuustoimintaperiaatteita. Tarkoitin »Rochdalen kunnan tienraivaajia» ja heidän kuuluisaa osuuskauppaansa. Mitenkä on ymmärrettävissä, että osuuskauppa, jonka 28 köyhää kankuria 28 punnan pääomalla perusti vuonna 1844 Rochdalen pikkukaupunkiin, on saattanut olla alkuna liikkeelle, joka nykyään on levinnyt kaikkiin maailman ääriin käsittäen noin 40 miljoonaa perhettä? Tämä on vain siten ymmärrettävissä, että he ensin suurenmoisella ja profeettallisella tavalla määritelttyään osuustoiminnan ohjelman ja sen periaatteet, ovat uskollisesti pysyneet ohjelmassaan ja tinkimättä toteuttaneet periaatteitaan, jättäen ne sitten velvoittavaksi perinnöksi koko maailman osuustoimintaväelle. »Teille, »rehelliset tienraivaajat, — sanoo *Charles Gide* — olemme me kiitollisuuden velassa ei ainoastaan siitä, että olette antaneet meidän taloudelliselle toiminnallemme järjestelmän, joka on miljoonain ihmisten toimeentuloa parantanut ja josta eräs kansantaloustieteilijä on sanonut, että se on ainoa 19:nnessä vuosisadalla täysin onnistunut koe, vaan myös ennen kaikkea siitä, että olette antaneet meille hyvän opetuksen vaatimattomuudesta. Sillä tähän olette näyttäneet meille, miten vähäisiä ovat oppineiden mieltelmät ja parannuspuuhut, joita paksuissa kirjoissa esitetään, ja yhteiskunnalliset säädökset ja lait, joitten avulla me sanomme elämää hallitsevanune ja johtavamme, verrattuna siihen voimaan, mikä on köyhäin, alhaisessa asemassa elävien ihmisten selvänäköisyydellä ja väsymättömillä ponnistuksilla, ihmisten, joilla ei ole ollut muuta kuin elämä puutteineen kasvattajana ja opettajana, mutta joilla on silti ollut itseluottamusta ja uskoa oikeuden lopulliseen voittoon.»

Osuuskunta, jonka yksityisiä jäseniä elähdyttää samat koetellut, puhtaat osuustoimintaperiaatteet kuin Rochdalen kunnan tienraivaajiakin aikanaan, toimii lujalla, järkkymättömällä pohjalla, ja sen jäsenet ovat kukin kohdaltaan viemässä osuustoimintaliikettä eteenpäin. Mutta sikäli kuin osuuskunnan jäsenet luopuvat näistä periaatteista, ovat he osuustoimintaväkeä enää vain nimeksi. Tästä lausuu *Charles Gide* lennokkaaseen tapaansa: »Kun me näemme osuuskunnan jäsenten osoittavan osuustoimintaharastustaan yksinomaan osuuksien johdosta, kun me näemme heidän olevan täynnä innostusta voiton noustessa 6 %:iin, mutta kääntävän selkensä, kun voitto alenee 2 %:iin, voimme sanoa, että he ovat osuustoimintaväkeä vain nimeksi. Ja siitä päivästä, jolloin voitto-osuus on vähentynyt, olemme nähneet osuuskuntien jäsenten harvenevan samassa suhteessa. Pahojen päivien koittaessa olemme nähneet osuuskuntaimme konttoreissa joukoittain jäseniä, ei köyhiä raukkoja, vaan hienopukuisia herroja, jotka tulvat — mitä tekemään? Meillekö varoja tarjoamaan, jotta voisimme vaikeudet voittaa? Ei suinkaan! Vaan päinvastoin vaatimaan takaisin osuusmaksujaan! Silloin minä muistelen — jatkaa *Gide* — erästä liikuttavaa kertomusta Rochdalen osuuskaupan tunnettujen esitaistelijain historiasta. Se oli tämän kuuluisan osuuskaupan vaarallisimmalla hetkellä; puhuttiin jo konkurssista ja häviöstä. Monet jäsenet kiirchtivät perimään osuusmaksujaan. Silloin kehoitettiin myös erästä vanhaa cukkoa, joka oli jättänyt osuuskaupan tallettavaksi kaikki säästönsä, perimään ne osuuskaupalta pois. »Miksikä?» — kysyi eukko — »kaiken, minkä omistan, olen saanut osuuskunnan avulla; sillä on oikeus ottaa kaikki minulta takaisin.» Se osuuskunta — lisää *Gide* — jossa on edes muutamia tuollaisia jäseniä, voi voittaa mitkä vaikeudet tahansa.»

Yksityinen osuuskunnan jäsen, joka, kuten mainittu Rochdalen eukko, on puhtaasti osuustoimintahengen läpitunkenia, vaikuttaa osuuskuntansa menestymiseen suuresti. Hän tekee sitä esimerkiksi kelpaavalla uhrautuvaisuudellaan ja velvollisuutensa tinkimättömällä täyttämällä osuuskuntaansa kohtaan, hän tekee sitä lujalla luottamuksellaan yhteisen asian menestymiseen. Ei ole osuuskunnassa niin vähäpätöistä jäsentä, ettei hän teoillaan ja toimillaan voisi vaikuttaa osuuskuntansa menestymiseen, eikä osuustoimintaliikkeessä niin halpaa tehtävää, ettei sen tekijä voisi sitä suorittaa siinä iloisessa ja ylentävässä tietoisuudessa, että hänkin on osaltaan rakentamassa yhteistä rakennusta, edistämässä yhteistä hyvää. »Me arki-ihmisetkin voimme — kuten professori *Gebhard* sanoo — kukin alallamme ja vaikutuspiirissämme suorittaa jonkin huomattavan elämäntyön, jos me tahdomme omaa voittoaamme pyytämättä palvella jotain jaloa aatetta, koota kaikki voimamme ja kaiken huomiomme siihen ja tehdä sitä läpi elämämme johdonmukaisesti, sitkeästi ja tarmokkaasti, huolimatta siitä, saammeko elämässämme tunnustusta vai ko kiittämättömyyttä palkaksemme.»

Esko Hakala.